

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษารูปแบบของการติดต่อสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อความรู้ทัศนคติ และการปฏิบัติในการวางแผนครอบครัวของสตรีที่มารับบริการในโรงพยาบาล ของรัฐในกรุงเทพมหานคร ได้ผลดังนี้

๑. ลักษณะทั่วไปของประชากรที่ตกเป็นตัวอย่าง

กลุ่มประชากรที่ศึกษาทั้งหมด ๖๐๐ คน ลักษณะทั่วไปของกลุ่มสตรีที่มารับบริการส่วนใหญ่มีอายุ ๒๐-๒๔ ปี ร้อยละ ๕๖.๐

ในเรื่องระดับการศึกษา กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาลำดับแรกมีการศึกษามีเพียงร้อยละ ๔.๕

ถ้าพิจารณาในเรื่องเศรษฐกิจ และสถานภาพการทำงานของกลุ่มประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ทำงานร้อยละ ๖๒.๘ เป็นแม่บ้านร้อยละ ๓๗.๐ และมีรายได้ของครอบครัวต่อเดือนต่ำกว่า ๓,๐๐๐ บาท ร้อยละ ๔๕.๒ และร้อยละ ๓๒.๘ ที่มีรายได้ครอบครัวต่อเดือน ๓,๐๐๐ - ๔,๔๔๔ บาท

เกี่ยวกับการเจริญพันธุ์ทั่วไปพบว่า อายุแรกสมรสของกลุ่มประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่จะสมรสอายุต่ำกว่า ๑๙ ปี ร้อยละ ๔๒.๐ และที่สมรสอายุ ๒๐ - ๒๔ ปี ร้อยละ ๕๐.๘ สำหรับสตรีที่มีจำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ ๑ - ๒ คน ร้อยละ ๖๖.๗ และมากกว่า ๒ คนขึ้นไป ร้อยละ ๒๙.๒

สำหรับการสื่อสารนั้นพบว่าประชากรกลุ่มที่ศึกษานี้ส่วนใหญ่ฟังวิทยุ ร้อยละ ๘๘.๕ และฟังทุกวัน ร้อยละ ๕๕.๓ ดูโทรทัศน์, ภาพยนตร์ร้อยละ ๘๖.๐ และส่วนใหญ่จะดูโทรทัศน์ทุกวันร้อยละ ๕๔.๐ และที่อ่านเอกสารสิ่งพิมพ์ร้อยละ ๘๐.๘ โดยเฉพาะที่อ่านหนังสือพิมพ์ทุกวัน

มีร้อยละ ๓๔.๗ นอกนั้นอ่านไม่แน่นอน

การได้รับข่าวสารความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ในระยะ ๓ เดือนที่ผ่านมา (พฤศจิกายน - ธันวาคม ๒๕๒๓ และมกราคม ๒๕๒๔) พบว่าส่วนใหญ่ได้รับทราบจากบุคคล ร้อยละ ๔๑.๒ บุคคลเหล่านี้ได้แก่เพื่อน แพทย์-พยาบาล และญาติตามลำดับ ได้รับจากสื่อมวลชน ร้อยละ ๑๓.๒ สื่อมวลชนเหล่านี้ได้แก่เอกสารสิ่งพิมพ์ วิทยุ และโทรทัศน์ตามลำดับ และได้รับจากบุคคลและสื่อมวลชน ร้อยละ ๓๔.๒

สำหรับการใช้บริการวางแผนครอบครัว ของกลุ่มประชากรที่ศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ รู้จักวิธีการวางแผนครอบครัวชนิดยาเม็ดรับประทานมากที่สุดร้อยละ ๘๙.๕ รองลงมาได้แก่ห่วงอนามัย ยาฉีด และหมันหญิงร้อยละ ๗๗.๕, ๗๓.๘ และ ๗๓.๕ ตามลำดับ และมีทัศนคติที่เห็นด้วยกับการวางแผนครอบครัวจึงมาใช้บริการวางแผนครอบครัว ส่วนการเลือกใช้วิธีการวางแผนครอบครัวนั้น ส่วนใหญ่จะเลือกใช้ยาฉีดมากที่สุดร้อยละ ๓๒.๓ รองลงมาได้แก่ ห่วงอนามัย ยาเม็ดรับประทาน และหมันหญิงร้อยละ ๒๗.๓, ๒๒.๕ และ ๑๖.๒ ตามลำดับ

๒. รูปแบบของการสื่อสารกับความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว

จากการศึกษารูปแบบของการสื่อสารกับความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว พบว่าสตรีที่ได้รับข่าวสารจากทั้งบุคคลและสื่อมวลชน จะมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ทั้งวิธีชั่วคราวและวิธีถาวรสูงกว่าสตรีที่ได้รับข่าวสารจากสื่อมวลชนหรือบุคคล เพียงอย่างเดียว ร้อยละ ๘๔.๓, ๖๗.๑ และ ๖๒.๓ ตามลำดับ และเมื่อนำเอาอายุของสตรีและระดับการศึกษาของสตรีมาพิจารณาประกอบ ผลจะปรากฏในรูปแบบเดียวกัน คือ ทุกกลุ่มอายุและทุกกลุ่มระดับการศึกษา ผู้ที่ได้รับข่าวสารจากทั้งบุคคลและสื่อมวลชนจะมีผลทำให้มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวทั้งวิธีชั่วคราวและวิธีถาวรในอัตราที่สูงกว่าผู้ที่ได้รับจากสื่อมวลชนหรือบุคคล เพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้เมื่อนำรูปแบบของการสื่อสารมวลชน ซึ่งได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และเอกสารสิ่งพิมพ์มาพิจารณากับความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว จะปรากฏผลดังนี้

๒.๑ ผลการศึกษาการฟังวิทยุกับความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว พบว่า สตรีที่ฟังวิทยุจะมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวทั้งวิธีชั่วคราวและวิธีถาวรสูงกว่าสตรีที่ไม่ฟังวิทยุ ร้อยละ ๗๒.๓ และ ๕๕.๖ และเมื่อนำเอาอายุของสตรีมาพิจารณาจะพบว่า สตรีที่มี

อายุสูงขึ้น ฟังวิทยุจะทำให้มีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัวสูงขึ้น และเมื่อนำเอาระดับ การศึกษามาพิจารณา ผลปรากฏในลักษณะเดียวกัน คือ สตรีที่มีการศึกษาสูงขึ้นฟังวิทยุจะรู้เรื่อง การวางแผนครอบครัวสูงขึ้น

๒.๒ ผลการศึกษาการดูโทรทัศน์ - ภาพยนตร์กับความรู้เกี่ยวกับการวางแผน ครอบครัว พบว่า สตรีที่ดูทั้งโทรทัศน์และภาพยนตร์ จะมีความรู้เกี่ยวกับการวางแผนครอบครัว ทั้งวิธีชั่วคราวและวิธีถาวรสูงกว่าสตรีที่ดูโทรทัศน์หรือภาพยนตร์อย่างใดอย่างหนึ่งเพียงอย่างเดียว หรือสตรีที่ไม่ดูเลย และเมื่อนำอายุของสตรีมาพิจารณาจะพบว่าทุกกลุ่มอายุของสตรีที่ดูทั้งโทรทัศน์ และภาพยนตร์จะมีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่ดูโทรทัศน์หรือภาพยนตร์อย่าง เดียว หรือสตรีที่ไม่ได้ดูเลย และแบบแผนนี้ก็ยิ่งปรากฏอยู่เสมอแม้จะนำเอาระดับการศึกษามาพิจารณา ก็ตาม คือ เกือบทุกระดับการศึกษา สตรีที่ดูทั้งโทรทัศน์และภาพยนตร์ จะมีความรู้เกี่ยวกับการ วางแผนครอบครัวสูงกว่าสตรีที่ดูโทรทัศน์หรือภาพยนตร์เพียงอย่างเดียว

๒.๓ ผลการศึกษาการอ่านเอกสารสิ่งพิมพ์กับความรู้เกี่ยวกับการวางแผน ครอบครัว พบว่า สตรียิ่งอ่านเอกสารสิ่งพิมพ์มากยิ่งมีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวมาก โดยเฉพาะ เมื่อนำเอาระดับการศึกษามาพิจารณาประกอบ จะเห็นว่าสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงขึ้น การอ่านเอกสารมากยิ่งทำให้มีความรู้เรื่องการวางแผนครอบครัวมากขึ้น

๓. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของการสื่อสารกับทัศนคติในการวางแผนครอบครัว
จะเห็นได้ว่า สตรีเหล่านี้เป็นสตรีที่เข้ามาใช้บริการในโรงพยาบาลอยู่แล้ว ก็ย่อม จะมีทัศนคติที่เห็นด้วยในเรื่องวางแผนครอบครัวที่เป็นทางบวก และไม่เห็นด้วยในเรื่องชั่วคราว สตรีผิด ๆ หรือ เรื่องในทางลบ ซึ่งการที่เขามีทัศนคติที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยนี้ ก็เป็นผลสืบเนื่องมาจาก การที่ได้รับความรู้จากสื่อต่าง ๆ นั้นเอง แต่เนื่องจากในเขตกรุงเทพมหานครนี้ได้มีหน่วยงาน มากมายที่ช่วยรณรงค์เผยแพร่ความรู้และปลูกฝังทัศนคติในทางที่ถูกในทุกรูปแบบของการสื่อสาร มานานแล้ว จึงทำให้สตรีเหล่านี้มีความคิดเห็นว่าการวางแผนครอบครัวเป็นเรื่องธรรมดาและ กลายเป็นความจำเป็นของคู่สมรสทั่วไป และเป็นเพราะเราไม่สามารถจะจัดกลุ่มประชากรไม่ให้ พบปะสื่อรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งโดยเฉพาะได้ เช่น ผู้ที่ตอบว่าได้รับความรู้จากสื่อมวลชน ขณะเดียวกัน เขาอาจจะได้รับจากบุคคลแฝง เข้ามาด้วย แต่ในช่วงที่เก็บข้อมูล เขาอาจจะได้จากสื่อมวลชน จึงทำให้เราได้ข้อมูลว่ารู้มาจากสื่อมวลชน ทั้ง ๆ ที่เขาอาจจะรู้มาจากบุคคลในช่วงก่อนนี้ก็ได้

จึงทำให้ดูเหมือนว่ารูปแบบของการสื่อสารแต่ละแบบไม่ได้ทำให้ทัศนคติที่เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยของสตรีเหล่านี้แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาถึงเนื้อหาของการวางแผนครอบครัวซึ่งหน่วยงานเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แล้ว จะพบว่า รูปแบบของการสื่อสารจะทำให้ทัศนคติของสตรีเหล่านี้แตกต่างกันไปตามลักษณะของเนื้อหาในเรื่องการวางแผนครอบครัวที่หน่วยงานต่าง ๆ ได้บรรจุเผยแพร่

ในทำนองเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการฟังวิทยุ การดูโทรทัศน์ ภาพยนตร์และการอ่าน เอกสารสิ่งพิมพ์ กับทัศนคติในการวางแผนครอบครัว ก็จะพบในลักษณะแบบแผนเดียวกัน

๔. ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบของการสื่อสารกับการปฏิบัติในการวางแผนครอบครัว ปรากฏว่า การที่สตรีใช้วิธีการวางแผนครอบครัวต่างกันจะเป็นผลสืบเนื่องจากการได้รับความรู้จากสื่อต่างกัน กล่าวคือ สตรีที่ใช้วิธีชั่วคราว วิธีฉีดยาคุมกำเนิดและใส่ห่วงอนามัย จะเป็นผู้ที่ได้รับข่าวสารจากบุคคล สื่อมวลชน หรือบุคคลและสื่อมวลชนในอัตราที่ไม่แตกต่างกันมากนัก แต่สตรีที่ใช้วิธีรับประทานยาเม็ดจะเป็นผู้ที่ได้รับความรู้จากสื่อมวลชนสูงกว่าสื่ออื่น และผู้ที่ใช้วิธีการทำหมันหญิงก็มักจะได้ความรู้จากบุคคลสูงกว่าสื่ออื่น ๆ ทั้งนี้เมื่อนำอายุของสตรี จำนวนบุตรที่มีชีวิตอยู่ ระดับการศึกษาและสถานภาพการทำงานของสตรีมาพิจารณา ก็จะพบในลักษณะที่คล้ายกัน จึงพอสรุปได้ว่า อายุ จำนวนบุตรที่มีชีวิต ระดับการศึกษาและสถานภาพการทำงานของสตรีน่าจะมีความสัมพันธ์ต่อการใช้วิธีการวางแผนครอบครัวและรูปแบบของการสื่อสารที่สตรีเหล่านี้ได้รับ

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการสื่อสารที่มีอิทธิพลต่อความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติในการวางแผนครอบครัวของสตรีที่มาใช้บริการที่โรงพยาบาลของรัฐ ในกรุงเทพมหานคร เป็นเรื่องที่น่าสนใจ เรื่องหนึ่ง ที่จะทำให้ทราบทิศทางของการเผยแพร่ความรู้ และชักจูงให้ประชากรมาใช้บริการวางแผนครอบครัวมากขึ้น แต่ในการศึกษาค้างนี้ ศึกษาเฉพาะสตรีที่มาใช้บริการของรัฐเท่านั้น น่าจะทำการศึกษาในกลุ่มของสตรีที่ไปรับบริการการวางแผนครอบครัวจากศูนย์สาธารณสุข หรือโรงพยาบาลและหน่วยงานเอกชนด้วย และในการศึกษาค้างนี้ ได้ศึกษารูปแบบ

การสื่อสาร ในการวางแผนครอบครัว ภายในระยะ ๓ เดือนที่ผ่านมา จึงให้ทำให้ข้อมูลที่ได้ อาจมีความคลาดเคลื่อนบ้างเล็กน้อย เมื่อพิจารณาการรับสื่อมวลชนในการศึกษานี้ เป็นการศึกษา รับสื่อมวลชนทั่วไป ไม่ได้ศึกษาละเอียดว่าการฟังวิทยุ ดูโทรทัศน์หรืออ่านสิ่งพิมพ์นั้น มีส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวางแผนครอบครัวหรือไม่

ดังนั้น การศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบของการสื่อสารกับความรู้ ทัศนคติและการปฏิบัติในการวางแผนครอบครัวยังมีรายละเอียดที่น่าสนใจอยู่หลายประการ เพื่อให้การศึกษาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ผู้วิจัยใคร่เสนอข้อคิดเห็นบางประการสำหรับผู้ที่จะสนใจจะทำการศึกษาต่อไปดังนี้

๑. ควรจะได้ศึกษาเปรียบเทียบรูปแบบของการสื่อสารกับความรู้ ทัศนคติ และการปฏิบัติในการวางแผนครอบครัวของสตรีที่มารับบริการในโรงพยาบาลของรัฐ กับสตรีที่มารับบริการจากแหล่งอื่น ๆ เช่น ศูนย์บริการสาธารณสุข หรือหน่วยงานเอกชนต่าง ๆ

๒. รูปแบบของการสื่อสารในการวางแผนครอบครัว ควรจะศึกษาในช่วงระยะเวลาที่นานกว่านี้ เพราะทัศนคติเป็นความรู้สึกที่ต้องอาศัยเวลานานพอสมควร

๓. การสื่อสารมวลชน ควรศึกษาถึงรายละเอียดที่เกี่ยวกับการรับข่าวสารวางแผนครอบครัวโดยตรง

๔. เพื่อให้ทราบถึงอิทธิพลของรูปแบบการสื่อสารที่แท้จริง ควรได้ทำการศึกษาแบบทดลองใช้สื่อในรูปแบบต่าง ๆ แล้วจึงทำการประเมินผลเปรียบเทียบดู อาจทำให้เราทราบแนวทาง ในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ เรื่องการวางแผนครอบครัวได้ดียิ่งขึ้น